

GIẢI PHÁP SỬ DỤNG HỢP LÝ NGUỒN LAO ĐỘNG Ở HUYỆN THỌ XUÂN, TỈNH THANH HÓA

Nguyễn Thị Ngọc¹, Phạm Thị Biên²

TÓM TẮT

Nền kinh tế - xã hội của huyện Thọ Xuân, tỉnh Thanh Hoá đang có nhiều thay đổi để phù hợp với xu thế hội nhập và sự phát triển của nền kinh tế tri thức. Lao động là một trong những mắt xích quan trọng trong quá trình thay đổi đó. Tuy nhiên, sử dụng lao động như thế nào? Cần phải làm gì để sử dụng hợp lý nguồn lao động ở huyện Thọ Xuân? Việc ban hành và thực thi các cơ chế, chính sách thu hút lao động có trình độ; việc cụ thể hoá các giải pháp như: đào tạo nghề cho người lao động, nâng cao năng suất lao động, xây dựng các ngành nghề truyền thống, phát triển cơ cấu kinh tế hợp lý, phát triển doanh nghiệp, phát triển thị trường lao động... như thế nào cho phù hợp với xu thế chung và điều kiện riêng để sử dụng hợp lý nguồn lao động trên địa bàn... Bài báo này sẽ góp phần bàn thêm về vấn đề đó.

Từ khóa: Giải pháp, sử dụng hợp lý, nguồn lao động, huyện Thọ Xuân, tỉnh Thanh Hóa.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trên thế giới cũng như ở Việt Nam đã có nhiều công trình nghiên cứu về lao động - việc làm và vấn đề sử dụng lao động. Tiêu biểu có: “Sử dụng có hiệu quả nguồn lao động ở Việt Nam trong giai đoạn hiện nay” [5], “Phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng yêu cầu xây dựng nền kinh tế tri thức ở Việt Nam” [2], “Sử dụng có hiệu quả nguồn lao động ở các tỉnh vùng kinh tế trọng điểm miền Trung trong giai đoạn công nghiệp hoá, hiện đại hoá” [3], “Hội nhập kinh tế quốc tế và vấn đề việc làm” [6], “Key Indicators of the labour market” [9], “Human resource development: Theory and practice” [10]... Hầu hết các công trình đều đề cập đến các khía cạnh cả về lý luận và thực tiễn của vấn đề sử dụng lao động ở nhiều góc độ khác nhau.

Riêng đến nay vẫn chưa có công trình khoa học nào nghiên cứu về lao động cũng như việc sử dụng lao động ở huyện Thọ Xuân. Tuy nhiên, các nguồn dữ liệu về lao động - việc làm luôn được Chi cục Thống kê và phòng Lao động - Thương binh và Xã hội huyện Thọ Xuân thường xuyên cập nhật qua các báo cáo hoặc các số liệu thống kê; nguồn dữ liệu này đã được nhóm tác giả xử lý, nghiên cứu, làm cơ sở để khuyến nghị các giải pháp phát triển hợp lý nguồn lao động ở địa bàn.

Bài viết đề cập đến các giải pháp cơ bản cho việc sử dụng hợp lý nguồn lao động trên địa bàn huyện Thọ Xuân như: thu hút lao động có trình độ, đào tạo nghề cho người lao động, phát triển các ngành nghề truyền thống, nâng cao năng suất lao động, xây dựng cơ cấu kinh tế hợp lý, phát triển doanh nghiệp, phát triển thị trường lao động... Mỗi giải pháp đều có vai trò, ý nghĩa riêng và đều góp phần hỗ trợ đắc lực cho việc sử dụng hợp lý nguồn lao động ở nhiều góc độ.

¹ Khoa Khoa học Xã hội, Trường Đại học Hồng Đức; Email:

² Học viên lớp K15 Cao học Địa lý, khoa Khoa học Xã hội, Trường Đại học Hồng Đức

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Thu thập tài liệu, số liệu

Bài báo sử dụng chủ yếu phương pháp thu thập xử lý số liệu, tài liệu để phục vụ cho mục đích nghiên cứu với các bước tiến hành như sau:

Bước 1: Xác định các đối tượng, nội dung và dạng thông tin cần thu thập liên quan đến lao động - việc làm và việc sử dụng hợp lý nguồn lao động. Các dạng tài liệu chủ yếu là nguồn thứ cấp.

Bước 2: Tiến hành thu thập tài liệu theo kế hoạch và danh mục đã lập: bao gồm các công trình nghiên cứu của các nhà khoa học, hệ thống số liệu thống kê, bản đồ,... được thu thập từ các cơ quan phát hành và nhà xuất bản có kiểm duyệt. Cụ thể là các nghiên cứu về phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao của Lê Thị Hồng Diệp (2012), nghiên cứu về việc sử dụng hiệu quả nguồn lao động ở Việt Nam của Lê Mạnh Khoa (1993) và ở vùng kinh tế trọng điểm miền Trung của Trần Thị Bích Hạnh (2003), nghiên cứu về mối quan hệ giữa hội nhập quốc tế và vấn đề việc làm của Lê Quốc Lý và Lê Văn Cương (2008), nghiên cứu về chỉ số vốn con người của David McGuire (2011), về các chỉ số chính của thị trường lao động của ILO (2019); các số liệu thống kê về lao động - việc làm, về kinh tế - xã hội của Chi Cục thống kê và phòng Lao động - thương binh và xã hội huyện Thọ Xuân, tỉnh Thanh Hóa (từ 2010 đến 2022);... Các nguồn tài liệu này phục vụ cho việc nghiên cứu 2 khía cạnh: 1) Nghiên cứu một số vấn đề lí luận liên quan đến lao động - việc làm và vấn đề sử dụng lao động; 2) Phân tích thực trạng phát triển kinh tế - xã hội, thực trạng lao động - việc làm trên địa bàn huyện Thọ Xuân.

Bước 3: Từ các số liệu, tài liệu thu thập được, nhóm tác giả xử lý thành nguồn tài liệu phục vụ cho mục đích nghiên cứu của mình.

2.2. Xử lí số liệu

Một số chỉ tiêu số liệu về sử dụng lao động ở huyện Thọ Xuân được thống kê và công bố chính thống từ các nguồn tài liệu thứ cấp. Sau khi mã hoá, nhập và lưu trữ các số liệu thu thập được vào file dữ liệu, nhóm tác giả đã tiến hành phân loại và xử lý số liệu bằng phần mềm Microsoft Excel. Trên cơ sở đó, lập các bảng biểu định lượng, tính toán thành chỉ tiêu được đề cập đến trong bài viết.

Phương pháp xử lý số liệu thống kê được sử dụng trong quá trình tính toán sự chuyển dịch cơ cấu kinh tế, cơ cấu lao động, quy mô và cơ cấu lao động có việc làm cũng như lao động thất nghiệp, tỷ trọng lao động có việc làm phân theo khu vực, ngành nghề, vị thế, độ tuổi,... ở địa bàn huyện Thọ Xuân.

3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

3.1. Kết quả nghiên cứu

3.1.1. Khái quát địa bàn nghiên cứu

Huyện Thọ Xuân nằm ở vị trí là cửa ngõ nối liền đồng bằng với trung du, miền núi phía Tây của tỉnh Thanh Hoá với các điều kiện tự nhiên tương đối thuận lợi. Đây là cơ sở để phát triển đa dạng các hoạt động kinh tế và thu hút lao động.

Thọ Xuân cũng là địa bàn có quy mô dân số tương đối lớn, với 197.175 người (năm 2022) [1]; số lượng gia tăng hàng năm còn khá cao (đặc biệt từ năm 2019 đến nay, do ảnh hưởng của đại dịch covid-19, lao động của Thọ Xuân tại các địa phương khác quay trở lại địa bàn huyện để sinh sống và làm việc dẫn đến tốc độ gia tăng (tự nhiên và cơ học) cao, trung bình khoảng 1,3%/năm). Điều này một mặt góp phần làm cho giá thành lao động của huyện tương đối rẻ nhưng cũng tạo nên sức ép về việc làm, nhất là việc làm có chất lượng.

Kinh tế huyện Thọ Xuân những năm gần đây có sự phát triển tương đối ổn định; quy mô giá trị sản xuất theo giá hiện hành năm 2022 duy trì ở mức cao, tăng 17,5%, đứng thứ hai trong vùng (sau huyện Yên Định (19,9%)) và đứng thứ sáu trong tỉnh (sau thành phố Thanh Hóa (18,4%), thành phố Sầm Sơn (50%), thị xã Nghi Sơn (19,6%), huyện Yên Định (19,9%) và huyện Đông Sơn (18,3%)). Cơ cấu kinh tế chuyển dịch tích cực theo hướng công nghiệp hoá, hiện đại hoá với tỷ trọng ngành nông, lâm nghiệp và thủy sản giảm từ 16,9% năm 2019 xuống còn 14,9% năm 2022, công nghiệp - xây dựng tăng từ 50,2% lên 52,4%, dịch vụ tăng từ 32,9% lên 33,6% [1][8]. Chuyển dịch cơ cấu kinh tế chính là tác nhân quan trọng thúc đẩy chuyển dịch cơ cấu lao động theo ngành ở huyện Thọ Xuân.

Quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hoá và hội nhập kinh tế thế giới đã và đang góp phần thúc đẩy chuyển dịch cơ cấu kinh tế và làm thay đổi cơ cấu lao động. Tuy nhiên, vấn đề này ở huyện Thọ Xuân vẫn còn chậm, kéo theo chuyển dịch cơ cấu lao động theo ngành, theo lãnh thổ trên địa bàn chưa thực sự hiệu quả. Bởi vậy, vấn đề lao động - việc làm và sử dụng hợp lý nguồn lao động ở huyện Thọ Xuân đang được quan tâm và được đề cập đến ở nhiều góc độ khác nhau.

3.1.2. Các giải pháp sử dụng hợp lý nguồn lao động ở huyện Thọ Xuân, tỉnh Thanh Hoá

3.1.2.1. Hiện trạng sử dụng lao động ở huyện Thọ Xuân

Huyện Thọ Xuân có lực lượng lao động dồi dào và tăng nhanh. Năm 2022, lực lượng lao động trên địa bàn huyện Thọ Xuân là 116.191 người, chiếm 58,9% tổng dân trên địa bàn huyện và gần 5% tổng lực lượng lao động trên toàn tỉnh, trong đó lực lượng lao động chưa qua đào tạo chiếm 22,54%. Tuy lực lượng lao động đã qua đào tạo đang chiếm 77,46% nhưng phần lớn thuộc nhóm đào tạo dưới đại học (chiếm 6,86%), chỉ 12,4% có trình độ từ đại học trở lên. Xét ở góc độ lãnh thổ thì lao động huyện Thọ Xuân tập trung chủ yếu ở nông thôn, năm 2022 lực lượng lao động ở nông thôn cao gấp 6,41 lần so với lao động ở đô thị. Giai đoạn 2018 - 2022, lực lượng lao động trên địa bàn huyện Thọ Xuân có tốc độ tăng khá cao, hơn 5%/năm, gấp 3 - 4 lần so với thời kì 2010 - 2018 [7].

Năm 2022, lực lượng lao động có việc làm ở huyện Thọ Xuân là 108,5 nghìn người, chiếm 93,4% tổng số lực lượng lao động trên địa bàn và 4,6% lực lượng lao động có việc làm trên toàn tỉnh; Số người thất nghiệp và thiếu việc làm là 7,7 nghìn người, chiếm 6,6% lực lượng lao động của huyện. Lực lượng lao động có việc làm trên địa bàn huyện Thọ Xuân tăng đáng kể. Theo báo cáo của Phòng Lao động - Thương binh và Xã hội huyện Thọ Xuân, trong giai đoạn 2010 - 2022, đã có khoảng 40.608 lượt lao động của huyện được giải quyết việc làm, trung bình mỗi năm là 3.384 lượt lao động [7].

Xét về trình độ, tỷ lệ lao động phổ thông trong các doanh nghiệp trên địa bàn huyện Thọ Xuân hiện vẫn đang chiếm gần 50%, chỉ 22,1% lao động có trình độ từ đại học trở lên và gần 30% lực lượng lao động có trình độ trung và sơ cấp [7].

Xét về độ tuổi, có trên 65% lực lượng lao động từ 16 - 35 tuổi; 20% lực lượng lao động có độ tuổi từ 35 - 45 và gần 15% lao động có độ tuổi trên 45. Đa số lực lượng lao động phổ thông đang làm việc tại các doanh nghiệp trên địa bàn nằm trong khung tuổi 16 - 35 [7].

Vị thế việc làm của người lao động cũng có nhiều thay đổi: tăng nhanh tỷ trọng lao động làm công ăn lương (chiếm 53,8%), giảm tỷ trọng lao động gia đình và tự làm. Xét theo nghề nghiệp, những nghề giản đơn cũng đã giảm nhanh nhưng vẫn chiếm tỷ trọng khá lớn. Năng suất lao động trong những năm qua đã tăng lên rõ rệt nhưng vẫn có sự chênh lệch giữa các ngành nghề.

Cơ cấu lao động có việc làm chia theo nhóm ngành, theo thành phần kinh tế ở huyện Thọ Xuân có những chuyển biến tích cực. Tuy vậy, những chuyển biến này còn chậm, chưa thực sự phát huy hết được thế mạnh và tiềm năng. Hơn nữa, tỷ lệ thất nghiệp và thiếu việc làm vẫn còn tương đối cao, lao động có trình độ để đáp ứng được nhu cầu sử dụng của các doanh nghiệp còn mỏng... Bởi vậy, rất cần có những giải pháp thiết thực để sử dụng hợp lý và khai thác hiệu quả hơn nguồn lao động ở địa bàn.

3.1.2.2. Đề xuất các giải pháp sử dụng hợp lý nguồn lao động ở huyện Thọ Xuân

Giải pháp thu hút, khuyến khích lao động có trình độ

Trong xu thế hội nhập và liên kết thì việc thu hút, khuyến khích phát triển nguồn lao động có trình độ thật sự rất cần thiết; huyện Thọ Xuân cần có các cơ chế, chính sách cụ thể để phát hiện, bồi dưỡng và sử dụng người tài, giữ chân và thu hút nhân tài, nhân lực chất lượng cao về làm việc. Đối với các nguồn lao động khác nhau, cần có những chính sách khác nhau.

Đối với nguồn lao động cơ sở: đây là nhóm lao động xác định làm việc trên quê hương của mình, công việc của họ thường gắn nhiều với sự ổn định về gia đình; tâm lý dịch chuyển nơi làm việc của họ không cao. Họ là những người khá tâm huyết, tuy nhiên cũng cần có sự sàng lọc và tìm kiếm những lao động giỏi, có trình độ và tay nghề trong các lĩnh vực, ngành nghề cụ thể để đào tạo chuyên sâu trong và ngoài nước.

Đối với nguồn lao động trẻ: đây là nhóm lao động rất năng động, dễ tìm kiếm những công việc tốt nhất với khả năng của bản thân, đặc biệt đối với những lao động trẻ đã được đào tạo bài bản, có tiềm năng. Họ dễ dàng dịch chuyển công việc khi không thấy phù hợp hoặc không xứng đáng với năng lực họ bỏ ra; vì vậy, đối với nhóm lao động này thì cần bố trí và sử dụng hợp lý. Cho đến nay, tâm lý và nguyện vọng của lao động trẻ đang làm việc trên địa bàn huyện Thọ Xuân là mong được ổn định trong công việc mình lựa chọn, vì vậy cần có những chính sách tạo điều kiện cho nguồn lao động trẻ có được nhiều cơ hội vào công chức, viên chức cũng như trẻ hoá đội ngũ lãnh đạo, quản lý. Các chính sách về tiền lương, thưởng cũng như phân phối thu nhập theo khả năng, năng suất của người lao động cũng rất cần thiết để giữ chân lao động trẻ, có năng lực, tay nghề cao ở lại cống hiến cho quê hương.

Việc bổ nhiệm cán bộ, tuyển chọn và sử dụng lao động tại các cơ quan đoàn thể, các doanh nghiệp trên địa bàn (đặc biệt là các doanh nghiệp Nhà nước) cũng có vai trò quan trọng trong việc thu hút lao động có trình độ. Trong khi, trên thực tế các vấn đề tiêu cực trong tuyển dụng lao động và bổ nhiệm cán bộ vẫn còn xảy ra, điều này đã và đang là rào cản không nhỏ khiến rất nhiều người lao động, đặc biệt là lao động có trình độ khó có cơ hội

và cũng không muốn quay về làm việc ở huyện. Bởi vậy, cần có giải pháp hạn chế tối đa những tiêu cực trong việc tuyển dụng lao động và bổ nhiệm cán bộ để tạo thêm lực hút cho lao động có trình độ từ các địa phương khác đến và giữ chân người lao động của địa phương ở lại để làm việc và cống hiến.

Giải pháp đào tạo nghề cho người lao động

Trong nền kinh tế 4.0 và chuyển đổi số, sự thay đổi công nghệ, nâng cấp hệ thống máy móc, hiện đại hoá các mô hình kinh tế... liên tục là điều không tránh khỏi. Người lao động muốn đảm nhiệm được công việc bắt buộc cũng cần phải có sự thay đổi. Bởi vậy, việc đào tạo nghề nghiệp cho người lao động cả trước - trong - sau quá trình tham gia thị trường lao động ở huyện Thọ Xuân là tất yếu, nhất là các ngành nghề khoa học - kỹ thuật - công nghệ và đào tạo các chuyên ngành mới trong chuyển đổi số như trí tuệ nhân tạo (AI), khoa học dữ liệu, dữ liệu lớn (Big Data), internet vạn vật (IoT), chuỗi khối (Blockchain),..., hướng tới phát triển nguồn nhân lực có chất lượng cao và cơ cấu phù hợp với nhu cầu của nền kinh tế.

Bên cạnh đó, huyện Thọ Xuân cũng cần phối hợp nghiên cứu phát triển các chương trình đào tạo về tác phong, kỷ luật, tâm lý người lao động để nâng cao chất lượng nguồn nhân lực phục vụ nhu cầu của doanh nghiệp.

Giải pháp phát triển các ngành nghề truyền thống và các ngành kinh tế tạo nhiều việc làm bền vững

Đặc thù lao động huyện Thọ Xuân hiện nay chủ yếu vẫn là lao động nông thôn thuần nông (chiếm khoảng 50%), trong bối cảnh công nghiệp hoá nông nghiệp khá cao thì thời gian nông nhàn của lao động nông thôn càng nhiều. Trong khi đó, trên địa bàn huyện có rất nhiều ngành nghề truyền thống như: bánh gai Tứ Trụ, bánh lá rặng bừa, mộc dân dụng, nem nướng... [4]. Bởi vậy, việc được đầu tư (ở các khâu vốn, kỹ thuật, kết nối thị trường...) để phát triển các ngành nghề truyền thống có vai trò quan trọng trong việc giải quyết việc làm cho người nông dân, góp phần đáng kể trong việc xoá đói, giảm nghèo trên địa bàn.

Song song với việc phát triển các ngành nghề truyền thống, trong bối cảnh hội nhập, việc đổi mới mô hình tăng trưởng kinh tế gắn với phát triển bền vững theo hướng nâng cao chất lượng, tạo nhiều việc làm mới có năng suất, chất lượng cao sẽ là những giải pháp thiết thực và rất quan trọng, như:

Đầu tư phát triển các chương trình, đề án tạo nhiều việc làm bền vững cho người lao động, đặc biệt là những việc làm năng suất cao.

Phát triển các chương trình đào tạo nghề cho người lao động; Phối hợp với Hội phụ nữ, Hội nông dân, Đoàn thanh niên tổ chức tuyên truyền, tư vấn, vận động hội viên, đoàn viên tham gia học nghề bằng nhiều hình thức, lựa chọn nghề học phù hợp, sớm tiếp cận với kỹ năng nghề, đáp ứng nhu cầu việc làm...

Đề xuất các chính sách phù hợp để hỗ trợ tuyển dụng và sử dụng các nhóm lao động đặc thù, gồm: lao động thuộc hộ nghèo, hộ cận nghèo, hộ mới thoát nghèo, thanh niên hoàn thành nghĩa vụ quân sự, nghĩa vụ công an, thanh niên tình nguyện hoàn thành nhiệm vụ...

Có chính sách khuyến khích các cơ sở sản xuất kinh doanh, hộ gia đình đăng ký thành lập và hoạt động dưới hình thức doanh nghiệp để thu hút, sử dụng lao động chính thức, chuyển dần lao động phi chính thức sang lao động chính thức.

Giải pháp về nâng cao năng suất lao động

Việc nâng cao năng suất lao động phụ thuộc rất nhiều vào trình độ lao động và tính chất công việc. Đối với lao động trên địa bàn huyện Thọ Xuân, việc nâng cao năng suất lao động bắt đầu từ những việc đơn giản như: nghiên cứu sắp xếp lại các bước trong dây chuyền sản xuất,

giảm bớt các thao tác thừa trong quá trình sản xuất, sắp xếp lao động theo đúng khả năng và sở trường, nâng cao ý thức và trách nhiệm của người lao động trong công việc, khuyến khích tinh thần sáng tạo của người lao động... là những giải pháp cụ thể và phù hợp giúp cải thiện năng suất lao động ở huyện Thọ Xuân, mang lại sức cạnh tranh và đóng góp cho tăng trưởng kinh tế.

Bên cạnh đó, việc tăng cường tính kết nối và chuyển dịch lao động cũng góp phần không nhỏ trong việc tăng năng suất lao động. Điều này được thể hiện thông qua việc liên kết chặt chẽ giữa các ngành, các lĩnh vực sản xuất cũng như việc đẩy mạnh quá trình dịch chuyển lao động từ khu vực phi chính thức sang khu vực chính thức, từ lao động giản đơn sang lao động có tay nghề, trình độ... Các giải pháp đào tạo nâng cao kỹ năng, chuyên môn cùng với các chính sách phân bổ lao động hợp lý cho các ngành, đặc biệt là các ngành có lợi thế so sánh, sẽ thúc đẩy tạo việc làm, đẩy mạnh quá trình chuyển dịch, tăng năng suất lao động.

Giải pháp xây dựng cơ cấu kinh tế hợp lý

Để xây dựng cơ cấu kinh tế hợp lý và có sự chuyển dịch linh hoạt, hiệu quả thì cần phải dựa vào bối cảnh phát triển kinh tế chung và thế mạnh riêng của địa bàn.

Về bối cảnh phát triển: Theo nhận định của Tập đoàn tài chính hàng đầu thế giới Goldman Sachs, Việt Nam nằm trong nhóm các nước N-11 (gồm Băng-la-đét, Ai Cập, In-đô-nê-xi-a, I-ran, Mê-hi-cô, Ni-giê-ri-a, Pa-kít-tan, Phi-líp-pin, Thổ Nhĩ Kỳ, Hàn Quốc và Việt Nam) là những nước có khả năng cao cùng với các nước nhóm BRICS trở thành những nền kinh tế mới nổi trong Thế kỷ 21. Dự báo đến năm 2050, GDP Việt Nam đạt mức 2900 tỷ USD, thu nhập bình quân đầu người đạt khoảng 27.000USD. Hiện tại, quy mô kinh tế tỉnh Thanh Hóa nằm trong khoảng Top10 của Việt Nam, đồng thời là tỉnh có tốc độ tăng trưởng tốt. Về tiềm năng tương lai, Thanh Hóa là một trong những tỉnh có kinh tế toàn diện và nằm trong top đầu cả nước. Trong đó, vùng Thọ Xuân là một trọng những đầu tàu động lực phát triển kinh tế của Tỉnh. Ở thời điểm hiện tại, phát triển kinh tế - xã hội tại Thanh Hóa nói chung và huyện Thọ Xuân nói riêng chịu những tác động của bối cảnh toàn cầu, Quốc gia và vùng bao gồm: Tác động của biến động kinh tế toàn cầu, tác động của toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, tác động của tiến bộ khoa học và công nghệ, tác động của bối cảnh, định hướng phát triển trong tỉnh và khu vực...[8].

Về thế mạnh của Thọ Xuân: Tầm nhìn đến nửa cuối thế kỷ 21, Thọ Xuân là một trong những đô thị trung tâm của tỉnh Thanh Hóa, với việc xác định phát triển vùng động lực kinh tế Lam Sơn - Sao Vàng và lan tỏa theo các hạ tầng giao thông quốc gia trong huyện dự báo sẽ làm thay đổi nhanh cơ cấu lao động của huyện đạt tỷ lệ lao động phi nông nghiệp trên 80%. Thay đổi ngành nghề và hình thức lao động theo hướng công nghiệp và dịch vụ. Bên cạnh đó, Thọ Xuân cũng xác định: 1) Về công nghiệp: phát triển công nghiệp, tiểu thủ công nghiệp, làng nghề thu hút nguồn vốn đa dạng với tầm nhìn về cách mạng Công nghiệp thế giới lần thứ 4; 2) Về nông nghiệp: phát triển đa dạng nền nông nghiệp theo mô hình ứng dụng công nghệ cao, gắn với phát triển công nghiệp tạo ra chuỗi giá trị dựa trên đặc điểm tự nhiên và phát triển của từng phân vùng (tiểu vùng Lam Sơn - Sao Vàng phát triển thành các khu nông nghiệp công nghệ cao, tiểu vùng Đông hữu ngạn sông Chu phát triển các cánh đồng lúa quy mô lớn, năng suất chất lượng cao, tiểu vùng tả ngạn phát triển đa dạng hóa nông - lâm - nghiệp, thủy sản, kết hợp kinh tế đồn điền - trang trại và nông nghiệp đa canh “vĩnh cửu” trên cơ sở các hệ sinh thái rừng - đồi - mặt nước); 3) Phát triển du lịch trở thành ngành kinh tế mũi nhọn, tạo động lực thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội của huyện với việc đa dạng hóa các sản phẩm du lịch, tăng hiệu quả kinh doanh và sức hấp dẫn...[8].

Việc xây dựng một cơ cấu kinh tế hợp lý, linh hoạt có ý nghĩa rất quan trọng đối với vấn đề sử dụng lao động cũng như nâng cao chất lượng nguồn lao động ở huyện Thọ Xuân.

Giải pháp phát triển doanh nghiệp, hộ kinh doanh

Huyện Thọ Xuân đang trong thời kỳ đầu phát triển mạnh doanh nghiệp và các hộ kinh doanh. Đây là những bước tiên trong quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hoá của huyện. Tuy nhiên, để khuyến khích phát triển các mô hình kinh tế này thì rất cần sự chung tay của chính quyền địa phương, các ngân hàng thương mại... trong đó, những giải pháp tích cực nhất là thực hiện các chính sách miễn, giảm, gia hạn thuế, phí, lệ phí, các chính sách cơ cấu lại nợ... đối với các doanh nghiệp, hộ kinh doanh đã và đang hoạt động (do gặp khó khăn trong đợt khủng hoảng kinh tế chung do đại dịch Covid); Đối với các doanh nghiệp và hộ kinh doanh mới thì cần hỗ trợ lãi suất cho vay hợp lý đối với từng ngành, cho từng mục đích đầu tư.

Chính quyền địa phương cũng cần có những sàng lọc một số ngành, một số lĩnh vực ưu tiên như: nông nghiệp công nghệ cao, các ngành công nghiệp chế biến và tiểu thủ công nghiệp, các dịch vụ giao thông vận tải, du lịch, các ngành nghề truyền thống, các vùng, điểm công nghiệp... để kịp thời có những chính sách hỗ trợ phù hợp như: hỗ trợ doanh nghiệp khởi nghiệp; hỗ trợ thanh khoản, thuế doanh nghiệp, thuế giá trị gia tăng, thuế cá nhân, thuế đất đai; hỗ trợ về vốn - tín dụng; về an sinh xã hội...

Ngoài ra, các giải pháp tăng cường kết nối cũng rất cần thiết. Đặc biệt là: 1) Kết nối, trao đổi thông tin giữa các doanh nghiệp và các cơ sở đào tạo để kịp thời triển khai các giải pháp đào tạo, nâng cao chất lượng, quy mô, cơ cấu ngành nghề, trình độ của lực lượng lao động, đáp ứng nhu cầu của doanh nghiệp, đảm bảo cân bằng cung cầu của thị trường lao động; 2) Kết nối giáo dục nghề nghiệp với doanh nghiệp, thiết lập các mô hình đào tạo tại doanh nghiệp, trong khu công nghiệp bảo đảm phù hợp với đặc điểm, tính chất và điều kiện sản xuất - kinh doanh của các doanh nghiệp...

Giải pháp phát triển thị trường lao động

Để phát triển tốt thị trường lao động thì cần thiết phải xây dựng được mối liên kết giữa cung và cầu về lao động. Trên địa bàn huyện Thọ Xuân, mối liên kết này chưa thật sự phát triển. Vì vậy, để hạn chế tối đa hiện tượng thất nghiệp và thiếu việc làm thì các biện pháp xây dựng và phát triển mạng lưới dịch vụ cung cấp lao động - việc làm với việc đa dạng hoá các kênh giao dịch (đặc biệt là các kênh giao dịch trên hệ thống internet, trang web việc làm...) nhằm tạo điều kiện kết nối tốt nhất để phát triển các giao dịch trực tiếp giữa người lao động và người sử dụng lao động. Việc có đầy đủ các thông tin giữa người lao động và người sử dụng lao động cũng như công việc, doanh nghiệp cần lao động; việc tư vấn cụ thể, rõ ràng của các dịch vụ việc làm... là những điều kiện căn bản và cần thiết nhất để thị trường cung và cầu lao động được phát triển có hiệu quả.

Các tổ chức, các cấp chính quyền có liên quan đến vấn đề lao động - việc làm trên địa bàn huyện Thọ Xuân (đặc biệt là phòng Lao động - Thương binh và Xã hội huyện) cũng cần đặt ra những giải pháp cụ thể để làm tốt công tác tổ chức điều tra, khảo sát nhu cầu xã hội đối với nguồn lực lao động trên địa bàn; Thực hiện nghiêm túc điều tra, đánh giá thực trạng lao động - việc làm, từ đó phát triển mạng lưới cung cấp các dữ liệu về thị trường lao động để người lao động và người sử dụng lao động ở mọi đối tượng, ngành nghề, lứa tuổi có thể dễ dàng tiếp cận để tìm kiếm và lựa chọn phù hợp. Điều tra, khảo sát và đánh giá thực trạng lao động ở huyện cũng là cơ sở quan trọng để có những dự báo cụ thể, từ đó đưa ra các phương hướng, giải pháp tối ưu nhất cho sự phát triển lao động phù hợp với sự phát triển kinh tế - xã hội.

Xuất khẩu lao động cũng là một trong các giải pháp quan trọng về phát triển thị trường lao động trên địa bàn huyện Thọ Xuân để nhằm giải quyết việc làm cho người lao động và nâng cao hơn nữa mức sống, trình độ, kỹ năng... của người lao động. Theo đó, Ban chỉ đạo xuất khẩu lao động huyện cần phối hợp với UBND các xã, thị trấn, các phòng, ngành chức năng tăng cường công tác thông tin tuyên truyền về mục đích, ý nghĩa của xuất khẩu lao động, phổ biến chính sách, pháp luật của Nhà nước, của Tỉnh và tại thị trường xuất khẩu lao động. Phối hợp với các doanh nghiệp được cấp phép tuyển dụng tổ chức các cuộc tham vấn cộng đồng cho cán bộ thôn, người lao động về xuất khẩu lao động; thông báo thị trường, ngành nghề, số lao động cần tuyển dụng cũng như mức phí, thu nhập và các quy định khi tham gia xuất khẩu lao động... Ngoài ra, huyện Thọ Xuân cũng cần tăng cường hơn nữa trong việc phối hợp với Trung tâm Lao động ngoài nước, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội, Sở Lao động - Thương binh và Xã hội tổ chức hội nghị giới thiệu chương trình liên quan đến xuất khẩu lao động cho các đối tượng trong độ tuổi từ 18 đến 35, bộ đội xuất ngũ trở về địa phương.

Bên cạnh đó, huyện cũng cần phối hợp tổ chức tốt các lớp học ngoại ngữ, giáo dục định hướng cho những lao động có nhu cầu đi làm việc ở nước ngoài; tăng cường quản lý Nhà nước về công tác xuất khẩu lao động từ huyện đến xã, thị trấn; các xã, thị trấn cần nắm bắt kịp thời những diễn biến trong công tác xuất khẩu lao động của đơn vị mình, báo cáo về ban chỉ đạo xuất khẩu lao động huyện để cùng xem xét giải quyết. Đồng thời nghiêm cấm việc tuyển lao động qua môi giới, không thu tiền của người lao động trái với các quy định hiện hành của Nhà nước...

4. KẾT LUẬN

Gần 60% dân số ở huyện Thọ Xuân hiện đang trong độ tuổi lao động, trong đó có đến 6,6% là thất nghiệp và thiếu việc làm. Bên cạnh đó, lực lượng lao động có việc làm ở Thọ Xuân chủ yếu là lao động nông thôn với trên 50% là lao động nông nghiệp [7]. Trong khi nền kinh tế huyện Thọ Xuân đang trên đà phát triển với xu hướng hội nhập thì vấn đề sử dụng hợp lý nguồn lao động trên địa bàn được đánh giá là một trong những nhân tố quan trọng hàng đầu để mở rộng sản xuất, tiếp cận thị trường, hội nhập thành công; góp phần quan trọng trong sự phát triển bền vững kinh tế - xã hội. Để các giải pháp sử dụng hợp lý nguồn lao động ở huyện Thọ Xuân được thực thi một cách đồng bộ và hiệu quả thì rất cần sự chung tay, góp sức của các ban ngành, các cấp chính quyền, các doanh nghiệp sử dụng lao động trên địa bàn huyện và cả sự nỗ lực của chính những người lao động.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Chi Cục Thống kê huyện Thọ Xuân (2010 - 2022), *Niên giám Thống kê huyện Thọ Xuân các năm từ 2010 đến 2022*, Thanh Hóa.
- [2] Lê Thị Hồng Diệp (2012), *Phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng yêu cầu xây dựng nền kinh tế tri thức ở Việt Nam*, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
- [3] Trần Thị Bích Hạnh (2003), *Sử dụng có hiệu quả nguồn lao động ở các tỉnh vùng kinh tế trọng điểm miền Trung trong giai đoạn CNH, HĐH*, Luận án Tiến sỹ Kinh tế, Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh.
- [4] Huyện ủy, HĐND, UBND huyện Thọ Xuân (2010), *Địa chí Thọ Xuân toàn tập*, Nxb. Văn hóa Thông tin, Thanh Hóa.

- [5] Lê Mạnh Khoa (1993), *Sử dụng có hiệu quả nguồn lao động ở Việt Nam trong giai đoạn hiện nay*, Luận án Phó tiến sĩ Khoa học Kinh tế, Đại học Kinh tế Quốc dân.
- [6] Lê Quốc Lý, Lê Văn Cương (2008), *Hội nhập kinh tế quốc tế và vấn đề việc làm*.
- [7] Phòng Lao động thương binh và xã hội huyện Thọ Xuân, *Các Báo cáo và số liệu thống kê về Lao động, việc làm huyện Thọ Xuân giai đoạn 2010 - 2022*.
- [8] Ủy ban nhân dân tỉnh Thanh Hoá, Viện Quy hoạch Kiến trúc (2023), *Thuyết minh tổng hợp Điều chỉnh quy hoạch xây dựng vùng huyện Thọ Xuân, tỉnh Thanh Hoá đến năm 2045*.
- [9] ILO (2009), *Key Indicators of the labour market*, 7th, ed, Geneva.
- [10] David McGuire (2011), *Human resource development: Theory and practice*, SAGE, Los Angeles.

SOLUTIONS FOR REASONABLE USE OF LABOR RESOURCES IN THO XUAN DISTRICT, THANH HOA PROVINCE

Nguyen Thi Ngoc, Pham Thi Bien

ABSTRACT

The socio-economic situation of Tho Xuan district, Thanh Hoa province is undergoing many changes to match the integration trend and the development of the knowledge economy. Labor is one of the important factors during that change. However, how to use labor? What needs to be done to properly use labor resources in Tho Xuan district? How to promulgate and implement mechanisms and policies to attract qualified workers; sorting out solutions such as: vocational training for workers, improving labor productivity, building traditional industries, developing a reasonable economic structure, business development, labor market development, etc. to suit general trends and specific conditions to make reasonable use of labor resources in the area. This article will contribute to further discussion of that issue.

Keywords: *Solutions, reasonable use, labor resources.*

* *Bài báo là kết quả nghiên cứu từ đề tài cấp cơ sở mã số đề tài (ĐT-2022-11) của Trường Đại học Hồng Đức.*

* *Ngày nộp bài: 8/4/2024; Ngày gửi phản biện: 10/4/2024; Ngày duyệt đăng: 25/4/2024*